

Notat til høring om Statsbudsjettet 2020 i næringskomiteen, oktober 2020

Norges museumsforbund representerer museene i Norge; både museene på det nasjonale museumsnettverket i Kulturdepartementet, universitetsmuseene, museer under øvrige departementer, private museer og de samiske museene under Sametinget. Museumsforbundet er en interesseorganisasjon som arbeider for museenes faglige og økonomiske utvikling gjennom arbeidet i organisasjonens sekretariat og i ni ulike fagseksjoner.

Mange av museene har samlinger og utstillinger som er sentrale reiselivsmål både for norske og utenlandske turister. De arbeider aktivt med utvikling av opplevelser og reiselivsaktiviteter, blant annet i samarbeid med andre reiselivsaktører. Museenes arbeid knyttet til reiseliv spenner fra målrettede tilbud til hurtigrute- og cruiseturister, samarbeid om visningsanlegg for oppdrettslaks til formidling av mattradisjoner og andre formidlings- og opplevelsestiltak/produkter med utgangspunkt i norsk kulturhistorie og samtidsaktuelle tema. Noen museer, som Norsk Industrierbeidermuseum, har de siste årene blitt sentrale motorer i lokal reiselivsutvikling. Det er imidlertid rom for videre utvikling, ikke minst knyttet til økt digitalisering og synliggjøring av museene på web, i spill etc. Dette er ikke minst aktualisert av den situasjon som kulturlivet og reiselivet opplever i 2020 og som vil prege disse næringene i 2021 og flere år fremover.

Koronapandemien har vist hvor sårbare museenes besøk, er for helt eller delvis bortfall av det reiselivet vi kjenner. Mange av museene har de senere årene satset mye på å nå publikumsgrupper knyttet til internasjonal turisme og gjort seg mer avhengige av disse inntektene. De har mistet mange av sine inntekter i 2020, og langt fra alle har klart å kompensere for dette gjennom økt nasjonalt besøk. Museumsforbundet har undersøkt besøksutvikling og informasjon om koronaens virkning for museene flere ganger i år og vil følge den utviklingen fremover. (<https://museumsforbundet.no/dokumenter/?mappe=63&parent=58>)

Mange av museene har under nedstengingsperioden for kulturlivet bidratt med mye nytt og gratis digitalt innhold til publikum, men har så langt ikke klart å utvikle løsninger som gir inntekter som kan kompensere for tap av andre inntekter. Det er stort behov for nytenkning rundt denne situasjonen nå. Den kan danne utgangspunkt for en ny type samarbeid om å utvikle nytt relevant innhold som kan bidra til andre typer inntekter, også når reising igjen blir mulig. Økt samarbeid og mulighet til deltagelse i Innovasjon Norges ulike virkemidler og nettverk vil kunne bidra til at man kan bli bedre rustet fremover. I dag har museene i liten grad tilgang til tiltak innen Forskningsrådets BIA-ordninger og klyngeutvikling, bedriftsnettverk, markedssamarbeid og arbeidet med innovasjon i Innovasjon Norge.

Museumsforbundet er opptatt av gjensidig styrking. Kultursektoren, som museene er en sentral del av, bidrar til å styrke reiselivet på flere måter. Innen reiselivsnæringen blir museene i stor grad ansett som en ressurs for deres reiselivsprodukter. Museene bidrar til å øke verdien av Norge som reisemål, og videre verdiskapingen i reiselivsnæringen. Museene opplever i stor grad at de blir brukt, og forbrukt, av reiselivsnæringen, mer enn at de er likeverdige medspillere som også får sin del av inntektene fra reiselivsaktivitetene. Museumsforbundet mener det er utnyttet potensial for å utvikle dette bedre sammen. Dette kan blant annet gjøres gjennom gode strategier for reiseliv der det så langt har vært lite fokus på museer og kultur i Reiselivsmeldingen. Fokuset ligger i stor grad på natur og tilrettelegging av denne type opplevelser. Selv om dette også er i fokus i flere museer, mener vi det trengs bredere fokus på

kulturperspektivene innen næring. Den nye reiselivsstrategien som ble lansert i juni 2019 har mange gode og relevante tiltak som inkluderer museene. I punkt 3.3. Tiltak, står det blant annet at regjeringa vil:

- stimulere til etablering av bedriftsnettverk i skjæringsfeltet mellom kultur og reiseliv
- legge til rette for at fleire kultur- og reiselivsverksemder kan kvalifiseres for deltaking i næringsklynge
- legge til rette for fleire tverrfaglege arenaer og møteplasser for kultur- og reiselivsaktører.

I 6.4. understrekes det videre at man ønsker å tydeliggjøre kulturdimensjonen i den statlige profileringen av Norge som reisemål og legge til rette for «ei bedre koordinering av arbeidet med å profilere norsk kultur, mat og reiseliv internasjonalt».

Dette er positive signaler som går rett inn i hva museene arbeider med, og er i tråd med innspill Museumsforbundet har kommet med tidligere. Vi mener det er et betydelig potensial for økt samarbeid som vil være til det beste for alle parter. Museene har mye erfaring med formidling og har viktige samlinger innen kunst og kultur som kan gi besøkende innblikk i materiell og immateriell kultur og historie. Flere museer har bygg av stor arkitektonisk interesse som styrker museenes og regionenes attraksjonskraft, slik reiselivsstrategien også understreker når det gjelder de nye signalbyggene som snart står ferdig i Oslo.

I budsjettproposisjonen for Næringsdepartementet er det ikke lett å finne spor av noe som kan støtte opp om reiselivsstrategien. Det henger kanskje sammen med at dette er noe det arbeides videre med, og som må ses på med nye øyne etter erfaringene med koronapandemien. Kulturrådets nye ordninger for kultur- og kreativ næring er trolig ikke tilstrekkelig til å fylle behovet for samarbeid mellom kultur-, næring- og reiselivsorganisasjonene og de ambisjonene som ligger i regjeringens strategi. Det må vurderes nærmere når man ser resultatene av satsingene.

Regjeringens samarbeidsråd ga i sin sluttrapport «Powered by Culture» uttrykk for en tvil om «viljen og kunnskapsgrunnlaget i Innovasjon Norge er tilstrekkelig for å forvalte en satsing på kulturturisme», og understreker at det er behov for relevant kompetanse i styre og organisasjonen for øvrig, at feltet løftes til et strategisk nivå i organisasjonen samt at profileringsarbeidet må bygge på feltet og sektorens kunnskap i reelle partnerskap. I dag har museene i liten grad tilgang til tiltak innen Forskningsrådets BIA-ordninger og klyngeutvikling, bedriftsnettverk, markedssamarbeid og arbeidet med innovasjon i Innovasjon Norge.

Museumsforbundet deler samarbeidsrådets bekymring og imøteser tiltak for å bedre dette. Vi bidrar gjerne i dialog og prosesser som kan bedre samarbeid, kunnskapsoppbygging og utvikling av tiltak og opplevelser til beste for alle parter.

Kontaktinformasjon; generalsekretær Liv Ramskjær, 92427878/ LR@museumsforbundet.no.